25/04/2019, 12:07 ΠΜ

Ένα σκληρό μυθιστόρημα για τα γηρατειά, αλλά και την αναζήτηση τής χαράς ως αντίδοτο της μοναξιάς.

Από τον Άγγελο Πετρουλάκη //

Γκαμπριέλ Γκαρσία Μαρκές: «Οι δύστυχες πουτάνες τής ζωής μου» Εκδόσεις Ψυχογιός

Ο Μαρκές είναι η ίδια η Λατινική Αμερική. Συνάμα είναι ο στοχαστής τής ζωής. Οικοδομεί τον κόσμο του με υλικά από το όνειρο και την υπέρβαση του ρεαλισμού. Η προσέγγισή του απαιτεί προσήλωση...

Η περιδιάβαση ενός σύγχρονου αναγνώστη, νεαρής ηλικίας, στις σελίδες τού Μαρκές είναι μάλλον μια δύσκολη υπόθεση. Είναι επιβεβλημένο να κατανοήσει μια εντελώς

διαφορετική εποχή και να θελήσει να εισέλθει στο κλίμα μιας λογοτεχνίας που αποτελεί αυτόνομο κόσμο στο στερέωμα της παγκόσμιας λογοτεχνίας.

Οι δικτατορίες, όπως εκείνες της Λατινικής Αμερικής, ολοένα και μειώνονται, η ανάπτυξη ολοένα και επεκτείνεται, οι πληροφορίες ανήκουν στα προϊόντα που εύκολα προσεγγίζει κανείς, ενώ ολοένα και σπανίζει ο στοχασμός. Οι δημοσιογράφοι έπαψαν πια να γράφουν με μολύβι, πένα, ή στυλό. Το χειρόγραφό τους είναι μια άυλη σελίδα ηλεκτρονικού υπολογιστή και δεν χρειάζεται να φτάσουν στα γραφεία τής εφημερίδας να παραδώσουν το χειρόγραφο. Ένα – δυο κλικ και το κείμενο φτάνει στην οθόνη τού αρχισυντάκτη. **Νέα δεδομένα, νέα ήθη, αλλά και άλλη προσέγγιση της ηδονής...**

Το εύπεπτο κυριαρχεί, πλέον. Οι χρηστικές λέξεις στη γλώσσα μειώνονται δραματικά. Όμως, η διαπίστωση των αστροφυσικών πως οι θεοί πέθαναν, δεν συνοδεύεται και από την εξάλειψη των αιτιών που ανάγκασαν τον άνθρωπο να επινοήσει τις θρησκείες. Τα χαμόσπιτα της δυστυχίας αντικαταστάθηκαν από δωμάτια επαύλεων ή μοντέρνων διαμερισμάτων. Οι δε πουτάνες έπαψαν να λειτουργούν ως θεραπαινίδες ονείρων. Οι πορνογραφικές εικόνες, χωρίς υπονοούμενα, χωρίς προσχήματα, χωρίς αναστολές, ξεπέρασαν τον ρόλο τής πουτάνας, που κάποτε ήταν ιδιαίτερα σημαντικός στη ζωή μοναχικών ανθρώπων.

Ο λόγος, λοιπόν, για την ιδιωτική μοναξιά του ενός, η οποία γίνεται ιδιαίτερα οδυνηρή όταν στους ώμους αυτού του ενός, φορτώνεται ο χρόνος, με τις μειωμένες αντοχές, τις συσσωρευμένες φθορές, το εντελώς αβέβαιο αύριο.

«Μικρή μου είμαστε μόνοι στον κόσμο...»

Μια γραφή με κραγιόν στον καθρέφτη ενός μπάνιου. Γραφή με το τρεμάμενο χέρι ενός 90χρονου. Καμιά σημασία δεν έχει αν ο 90χρονος είναι φτωχός και άτεκνος. Η μόνη αλήθεια είναι πως βρίσκεται στα 90 του χρόνια. Και εύπορος να ήταν, και οικογένεια να είχε αποκτήσει, αντικρύζοντας το ίδιο του το πρόσωπο, να τον κοιτάζει μέσα από τον καθρέφτη τού λουτρού του, **θα παραδεχόταν πως είναι μόνος απέναντι στον τρόμο τού θανάτου, απέναντι σε κάθε αυριανή μέρα**.

Το «Οι δύστυχες πουτάνες της ζωής μου», εκδόθηκε το 2004, δέκα χρόνια πριν τον θάνατο του συγγραφέα (2014), όταν αυτός ήταν στα 77 του, ηλικία που οι αυταπάτες δίνουν όλο και περισσότερο χώρο στην πραγματικότητα. Η ηλικία των 77 είναι πολύ κοντά στα 90χρονα του πρωταγωνιστή και αρκετά μακριά από τη νεότητα, που του έχει αφήσει μια μόνο ισχυρή ανάμνηση, από τις πεντακόσιες και παραπάνω γυναίκες που γνώρισε και όλες με πληρωμή: Μια νεαρή υπηρέτρια που περπατούσε πάντα ξυπόλητη σπίτι του για να την τον ενοχλεί στο γράψιμο και που έκανε πάντα ανορθόδοξα έρωτα μαζί της. Δεκαετίες αργότερα, ηλικιωμένη πια η υπηρέτρια Νταμιάνα, θα του αποκαλύψει πως ήταν ερωτευμένη μαζί του, κλαίγοντας για εκείνον τρία χρόνια, και, πως, γέρασε παρθένα.

Στα μάλλον συμβολικά επινοημένα γενέθλια των 90, ο αντισυμβατικός σε πολλά πρωταγωνιστής τού βιβλίου, καταφεύγει στη Ρόζα Καμπάρκας, μετά από είκοσι ολόκληρα χρόνια, ιδιοκτήτρια πορνείου, για να της ζητήσει να εξυπηρετήσει μια

παρόρμησή του: Να ξαπλώσει με μια παρθένα. Μια προθανάτια επιθυμία, θα έλεγε κανείς, κάτι σαν δημιουργία τεχνητού ονείρου.

Η ‘‘αυλή’’ τής Ρόζα Καμπάρκας είναι μια πρώτης τάξεως ευκαιρία για τον συγγραφέα, που **για ακόμα μια φορά θα καυτηριάσει την διαφθορά τών οργάνων τής κρατικής εξουσίας τής πατρίδας του**, αφού η Ρόζα Καμπάρκας χρημάτιζε τους πάντες προκειμένου να λειτουργεί απρόσκοπτα την επιχείρησή της, παρανομώντας όσο ήθελε.

Η μικρή παρθένα είναι μόλις 14 χρονών, αλλά βιώνει την απόλυτη φτώχεια, προσφέροντας στον αναγνώστη μια από τις εικόνες εξαθλίωσης της Κολομβιανής κοινωνίας. Είναι η μόνη που δουλεύει στην οικογένειά της, ράβοντας κουμπιά σ’ ένα εργοστάσιο, και είναι αυτή που πρέπει να ταΐζει τα μικρότερα αδέλφια της, και να φροντίζει την παράλυτη μητέρα της. **Για ελάχιστα χρήματα είναι στη διάθεση του 90χρονου.**

Η κολομβιανή εξαθλίωση θα μπει ξανά στην αφήγηση του συγγραφέα, όταν θα προχωρήσει στην περιγραφή τής γειτονιάς στην οποία βρίσκεται το πορνείο, με σπίτια που έχουν τοίχους από άβαφες σανίδες και στέγες από φοινικόφυλλα. Το δε πορνείο ήταν λίγα πλινθόκτιστα, ασοβάτιστα δωμάτια με σίτες στα παράθυρα.

Ο 90χρονος θα βρει την 14χρονη Ντελγαδίνα να κοιμάται, ολόγυμνη. Πάντα θα τη βρίσκει να κοιμάται, κατάκοπη. Και κάθε φορά θα ξαπλώνει δίπλα της, προσπαθώντας να μην την ενοχλεί. **Αρκεί που βλέπει γυμνό το σώμα της, που τη μυρίζει**.

Η 14χρονη Ντελγαδίνα είναι μια άλλη εκδοχή της, επίσης 14χρονης, Ερέντιρα, που την εξέδιδε η γιαγιά της και που την έχουμε συναντήσει χρόνια πριν (1972) στη νουβέλα *«Η απίστευτη και θλιβερή ιστορία τής αθώας Ερέντιρα και της άσπλαχνης γιαγιάς της»*. Η σχέση τής ιστορίας τής Ερέντιρα εντοπίζεται και στην αποζημίωση που απαιτεί η ιδιοκτήτρια του πορνείου Ρόζα Καμπάρκας από τον 90χρονο, μόνο που στην Ερέντιρα την αποζημίωση την απαιτεί η γιαγιά από την εγγονή. Οι διαφορές τους, όμως, είναι πιο ουσιώδεις από τις ομοιότητες. Η Ερέντιρα παραδίνεται και χάνει την παρθενιά της από έναν ηλικιωμένο και στη συνέχεια καταντά περιφερόμενη πόρνη, ενώ η Ντελγαδίνα απολαμβάνει τον σεβασμό τού 90χρονου, που δεν επιχειρεί να κάνει σεξ μαζί της, **την ερωτεύεται και θέλει στη συνέχεια να της εξασφαλίσει μια αξιοπρεπή ζωή**. Άλλωστε, **ο Μαρκές, γράφει τις δυο νουβέλες με διαφορά περίπου τριάντα χρόνια. Πιο σοφός, πιο κοντά στον θάνατο, που θα του τα πάρει όλα**.

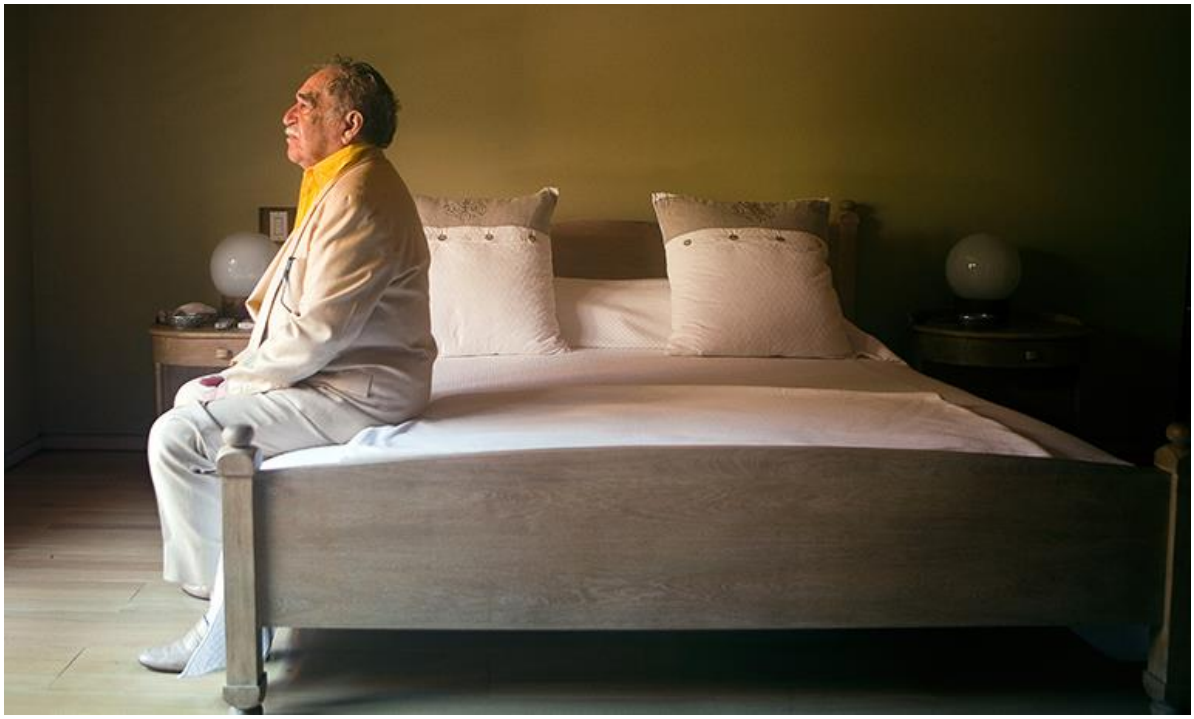

Γκαμπριέλ Γκαρσία Μαρκές

Το «Οι δύστυχες πουτάνες τής ζωής μου» **δεν είναι ένα μυθιστόρημα για τις πουτάνες ή το σεξ**. Είναι το μυθιστόρημα των γηρατειών, **είναι το μυθιστόρημα της ανακάλυψης του έρωτα**, έστω όταν αυτός που τον ανακαλύπτει βρίσκεται στο κατώφλι τού θανάτου. **Υποθέτω πως ο Μαρκές επινόησε τον μύθο για να μιλήσει για το θαύμα τού έρωτα, ακόμα κι αν αυτός βιώνεται σε μια ηλικία που ο άνθρωπος παραιτείται από όλα**.

Ο ερωτευμένος 90χρονος ζει μιαν άλλη άνοιξη της ζωής του. Από ιδιόρρυθμος μοναχικός μιας άλλης εποχής, μεταλλάσσεται σε τρυφερό ηλικιωμένο. Τα άρθρα, που γράφει ως παλαίμαχος δημοσιογράφος, πλημμυρίζουν από αγάπη για τη ζωή και έρωτα. Οι αναγνώστες του, που αναγνώριζαν σ' αυτά την εκκεντρικότητα, πλέον παθιάζονται μαζί του, γιατί εντοπίζουν σ' αυτά τη γλυκύτητα της νοσταλγίας.

Κάνει πράγματα για τα οποία αδιαφορούσε επί σειρά ετών. Έπλεε στον έρωτα για την Ντελγαδίνα με μια ένταση και μια ευτυχία που δεν είχε γνωρίσει στην προηγούμενη ζωή του.

Έγινε άλλος άνθρωπος. Επέστρεψε στη μελέτη των κλασικών, που τους είχε εγκαταλείψει μετά την εφηβεία του. Βυθίστηκε στη ρομαντική λογοτεχνία και μέσα απ' αυτή συνειδητοποίησε πως **η ακατανίκητη δύναμη που κάνει τη Γη να γυρίζει δεν είναι οι ευτυχισμένοι έρωτες, αλλά όσοι συναντούν εμπόδια**. Τα δικά του εμπόδια ήταν τα ατελείωτα χρόνια που χώριζαν την ανήλικη φτωχούλα με τον ίδιο.

Όταν διαπίστωσε πως μιλούσε μόνος του στον καθρέφτη, προσπαθώντας να βρει ποιος είναι, αποφάνθηκε πως είναι τρελός από έρωτα. Αυτή η διαπίστωση θα τον οδηγήσει να ομολογήσει σε μια από τις παλιές πόρνες, που υπήρξε πελάτης της προ δεκαετιών, πως **το σεξ είναι η παρηγοριά που μπορεί να έχει κανείς όταν δεν**

υπάρχει έρωτας, πράγμα που γι' αυτόν σήμαινε πως, πλέον, έχοντας μέσα του όλη την ομορφιά τού έρωτα, δεν είχε καμιά αξία το σεξ. Άλλωστε στα 90 το σεξ μπορεί ν' αποτελεί αντικείμενο έρευνας αρχαιολόγων.

Στο τελευταίο στάδιο της δύσης του, λοιπόν, ένα μετέωρο βήμα πριν τον θάνατό του, ο άνθρωπος που είχε απαράβατη αρχή του να πηγαίνει με γυναίκες μόνο επί πληρωμή, βεβαιώνεται πως όχι μόνο είναι δυνατόν να πεθάνει κάποιος από έρωτα, αλλά και πως ο ίδιος, γέρος και ολομόναχος, πέθαινε από έρωτα.

Πολλές οι αλήθειες που διατρέχουν το μυθιστόρημα του Μαρκές, ιδιαίτερα σκληρές αυτές που αφορούν τη μοναξιά τών απόμαχων της ζωής. **Δεν υπάρχει μεγαλύτερη δυστυχία από το να πεθάνει κανείς μόνος**, βεβαιώνει τον 90χρονο μια από τις γυναίκες, που είχε γνωρίσει κάποτε ως πόρνη, αλλά σε κάποια στιγμή άλλαξε τη ζωή της, παντρεύτηκε και ζει τα γηρατειά της στο πλευρό τού άντρα της. Η σοφία αυτής της γυναίκας, θα τον βεβαιώσει, επίσης, πως **ό,τι ζήσαμε κανείς δεν μπορεί να μας τα πάρει**, ενώ παράλληλα θ' αποφανθεί πως **είναι δυστυχής εκείνος που φτάνει στο θάνατο χωρίς να βιώσει την απόλυτη χαρά να κάνει σεξ από έρωτα**.

Εν κατακλείδι, θα έλεγα, πως ο Μαρκές δεν γράφει για τις δύστυχες πουτάνες τής ζωής του, αλλά για τους δυστυχισμένους ηλικιωμένους, που μαθαίνουν τον έρωτα όταν πια βρίσκονται στο κατώφλι τού θανάτου.